Փոխիչը ԸԱՐԱՔԹ օրերը կը հրատարակուի · — Տարեկան բաժանորդագինն է Կ. Պոլիս եւ ինն արուարձ Մ'եկայ կամիճի վայրերի, ԹՂ' ժայրագաղարիս եւ իր արուարձանաց եւ ԹՂ' գառատաց համար : — Վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի : — Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնաւորապէս Գանձի Գարուն Հրամանատարին եւ գրասենեակ Փոդոս եւ Շակոր աղայից խանութներէն : — Յանձնուելու տողը 3 դուռուշ է մէկ անգամի համար : Աւելի մասն կրկնակ աւելի անգամներուն համար :

ՀԱՍՑԷ

Ս.ո Տճօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան

Կ. ՊՈԼԻՍ

Պալըգ-բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ Թիւ 16

ԸԱՐԱՔԹ

درعلیه‌ده بالق پازارنده نافعه خاننده اوست قائده

١٦ نومرولی اوطه‌ده یونج غزته‌سی صاحب امتیازی

حمپارسوم آلاجیان

ADRESSE

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Arménien

POUNTCH

16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16

CONSTANTINOPLE

Թիւ 2501 — ԵՈՒԲԱԹ — 1896 Ա.ՊՐԻԼ 27

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

Ուսուցչաց համար նպաստի սեռուկ

Ուսումնական խորհուրդն վերջին նստին մէջ խորհրդակցելով կարօտ ուսուցչաց համար նպաստի անառակի մը հաստատութեան կնդրոյն վրայ, և սկզբամբ ընդունելով այդպիսի հաստատութեան մը պէտքն՝ իր առնապետին, Պերպերեան Մեծ. Ռեթէոս էֆէնտիի յանձներ է պատրաստել կանոնական ծրագիր մը :

Իմանալով զայս՝ չ'ա գոհ եղանք, որովհետեւ ինչպէս յայտնի է՝ մեր աղնիւ ընթերցողներն ձանձրացնելու չափ յաճախակի գրած ենք այսպիսի հաստատութեան մը անհրաժեշտ պէտքին վրայ, և տակաւին վերջերս Պատրիարքարանի պաշտօնէից համար հանգստաթոշակի տնտուկի մը հաստատութեան տնօրինութեան առթիւ, զոր ըրաւ Բաղաքական ժողովն, քանիցս առաջարկեցինք որ ուսուցչաց համար նպաստի և հանգստաթոշակի տնտուկ մը հաստատելու փոյթ տարուի, և առ այս՝ յատկապէս յանձնարարութիւն ընէյ Ուսումնական խորհրդոյ, ի պաշտօնավարութիւն հրաւիրելով զայն, որ երկար ժամանակէ հետէ դաղարման վիճակի մէջ կը դտնուէր : Ա.յս առաջարկութեան հետ բաւական պարադայիւք նկարագրեցինք ուսուցչական մարմնոյն արդահատելի վիճակն, որուն ենթարկեալ կը դտնուի մանաւանդ վերջին ժամանակներս ի Կ. Պոլիս և ի դաւառս :

Հետեւաբար այժմ կը փափաքիմք անչուշտ, որ Ուսումնական խորհուրդն փոյթ տանի գործադրել նպաստի տնտուկի հաստատութեան համար ըրած խորհրդակցութիւնն, և հաստատապէս ապահովել նորա չարունակութիւնն : Եղաւ ժամանակ որ այսպիսի տնտուկ մը հաստատուեցաւ, բայց քիչ ժամանակ չարունակեցէ եւ գոր խափանեցաւ բոլորովին :

Անտարակոյս եմք թէ՝ Պերպերեան էֆէնտի պիտի կրնայ կանոնական լաւ ծրագիր մը խմբագրել՝ «Ուսուցչաց համար նպաստի և հանգստաթոշակի տնտուկի կանոնագիր» վերնագրով, և ի մէջ այլոց տրամադրելով՝ որ ուսուցչական մարմնոյ անարժան անդամը այդ տնտուկէն վայելէ լոկ իրաւունք չունենան բնաւ, և յետ անաչառ քննութեան նպաստ տրուի կամ հանգստաթոշակ սահմանուի այն ուսուցչի կամ կրթական օր և է պաշտօնէի, որ իւր պաշտօնն խղճի ու սրտի մըտօք վարած է և կը վարէ, և անվայել վարուք ու բարուք իւր և իւրանոյց չուառութեան ու չքաւորութեան պատճառ եղած չէ : Որչափ ուսուցչաց ներկայ և ապադայ նիւթական վիճակին անդորրութեան համար հոգ տանիլ պէտք է, նոյնքան և աւելի անոնց պաշտօնավարութեան ուղղութեան և օգտակարութեան համար : Ցաւելով կը տեսնեմք այնպիսի անձեր, որ կը յաջողին սրտմտիլ մտնել կրթական տաճարներ և ըստակար լինիլ իրենց վարուք, բարուք ու անհերթեր ընթացիք : Եթէ անպատշաճ չհամարեինք, այս առթիւ երկար պիտի խօսեինք այսպիսի անձանց վերաբերութեան վրայ :

Դալով հաստատելի տնտուկին հաստիքին, մեք կառաջարկեմք, — իբրև հաստիք տրամադրել.

1. — Իւրաքանչիւր կրթական պաշտօնեայ՝ ի Կ. Պոլիս և ի դաւառս, իւր ամսաթոշակին 100 ին 1ը տայ :

2. — Պատրիարքարանի տնտուկն՝ Ծննդեան և Յարութեան տօնից առթիւ կայսերական կառավարութեան կողմանէ շնորհեալ դումարներուն 100 ին 10ը այս տնտուկին յատկացունէ :

3. — Մայրաքաղաքիս և գըլխաւոր քաղաքաց ու գիւղաքաղաքաց եկեղեցեաց մէջ այս տնտուկին յատուկ դանձանակ դնուի,

4. — Տնտուկն այնպիսի վիճակի մէջ դնել, որ բարեսէր ու կրթասէր ազդայինք ապահով լինելով՝ այս տնտուկին համար նուէրներ տան և կտակներ ընեն :

Կանոնական ծրագրին պատճէնը տեսնելէ ետքը՝ թերևս ուրիշ կարծիքներ ալ յայտնեմք : Առ այժմ սա՛ևս կը յաւելուքիք թէ՝ տնտուկին վերահսկութեան գործը պէտք է յանձնել երեք պատուաւոր անձերէ կազմեալ մասնախմբի մը, և 3000 ղրուշէ աւելի դրամն ապահով դրամատան կամ ապահով կալուածատէրի մը ի պահ տալ տոկոսով. եւ այս ամենայն՝ ընդ վերին հսկողութեամբ Ուսումնական խորհրդոյ :

Վերջապէս, Ուսումնական խորհուրդն կարևոր գործ մը գործած պիտի ըլլայ, այս տնտուկն հաստատելով և ապահով ու չարունակելի վիճակի մէջ դնելով :

Կը սպասենք յուսով :

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

Դաստապա (Իզմիր). 22 Ապրիլ 1896. — Տեղւոյս պատուաւոր Թաղական խորհուրդն՝ վերաքելով վարժարանաց բարեկարգութեան ու արդիւնաւորութեան՝ յատկապէս հոգաբարձութիւններ ընտրած է : — Գիւղաքաղաքիս նըշանաւոր վաճառականներէն Մեծ. Յակոբ էֆէնտի Էվահիրճեանի նոր ձեռնարկութեան վրայ ծանօթութիւն տուած ենք լրագրոյդ 2492դ. թերթով : Ասոնիկ այդ ձեռնարկութիւնն աւարտելու վրայ է : Յիշեալ էֆէնտին, իւր և համեստափայլ ամուսնոյն, Տիդրանուհի տիկնոջ անուամբ կանգնած վարժարաններէն զատ, բարեպաշտական նոր գործ մ' ալ ըսկըսած է. եկեղեցւոյն զանգակատունը կիսովին վար առնուլ տուաւ և արդ 3-4 զանգակաց տեղ պատրաստել կուտայ ի մեծ գոհունութիւն և չնորհակալութիւն ժողովրդեան : — Մ.յս տարի ալ Ա-լաշէհիրի կողմէն դէպ յիշմիր դաշտաս կը փոխադրուի ուղտերով, որոց թիւն մինչև 45000 կը հասնի, կիմացուի թէ երկաթուղւոյ ընկերութիւնն այս պատճառաւ ո'չ նուազ քան կրած է :

Դ. Ա. Ոսկերչեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երուսաղէմայ Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Հայրն՝ որոշմամբ Տնօրէն Ժողովոյ՝ ի Կ. Պոլիս վախճանեալ Տ. Սիմէոն Սրբազանի տեղ Երուսաղէմայ պատրիարքական Փոխանորդ կարգեց Երեցեան Դեր. Տ. Դէորգ Ծ. վարդապետն, որ՝ ինչպէս յայտնի է՝ բաւական ժամանակէ հետէ վախճանեալ Սրբազանին գոյ կը գտնուէր իբրև օդնական, և ամենայն յաջողութեամբ կօժանդակէր : Նորին Ամենապատուութիւնն այս առթիւ կարողութիւն, յաջողութիւն ու համբերութիւն մաղթելով Դեր. Երեցեանի, հրամայած է բանալ վախճանեալ Սրբազանին թուղթերն և մի առ մի արձանադրել, փոխանորդութեան վերաբերեալ պաշտօնական թուղթերն, որ ուղղեալ են Ի. Դրան և Պատրիարքարանի, առաջիկայ չաբթու մէջ կը հանձնին : Անտարակոյս եմք թէ՝ այս ընտրութիւնն, իբրև արժանաւորագոյն, ինչպէս մեզ նոյնպէս ամէն անձնց, որ ղԴեր. Երեցեան տեսած, և նորա գործունէութիւնն՝ հանճարեղութիւնն ու լուսականութիւնն ճանչցած են, գոհունութեամբ մեծաւ պիտի լսեն և սիրով ու հաճութեամբ չնորհաւորեն :

— Թոգատի վիճակին առաջնորդական Տեղապահ կարգեցաւ Յովհաննէս վարդապետ Հուրիկեան, որ անցեալ տարի հռոմէական դաւանութենէն ի Հայ դարձած, կեսարիոյ վանքը ղրկուած, և քանի մը չաբաթ յառաջ անտի մայրաքաղաքս եկած է :

— Առաջիկայ հինգշաբթի, որ է Տօն Համբարձման և տարեդարձ Հիւանդանոցի, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն անձնական ակարութեան պատճառաւ չպիտի կրնայ Պատարագ մատուցանել Հիւանդանոցի մատրան մէջ, և Դեր. Տ. Համազասպ Եպիսկոպոս պիտի պատարագէ :

— Դեր. Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան՝ որ Սըսոյ կաթուղիկոսական ընտրութեան վերակացութեան պաշտօնով տարիի մը չափ ժամանակ Ա.ատանա մնալէ ետքը Երուսաղէմ գացած էր Յարութեան տօնէ յառաջ, — չորեքշաբթի մայրաքաղաքս վերադարձաւ : Նորին Դերապատուութիւնն պիտի չարունակէ Գուրուչէշմէի եկեղեցւոյ քարոզչութեան պաշտօնը :

— Բէօթահիոյ Հրօնական Ժողովը դրկով ի Պատրիարքարան թէ՝ տեղւոյն երկու եկեղեցեաց համար մէկ մէկ քահանայ պէտք է, և թէ՝ ի պատրաստի կան երկու արժանաւոր անձինք, խընդրած էր եպիսկոպոս մը ղրկել քահանայ ձեռնադրելու համար : Պատրիարքարանն ընդունելով յիշեալ Ժողովոյն խնդիրն, Սաւրիչեան Դեր. Տ. Տիմոթէոս Սրբազանի յանձնեց երթալ Բէօթահէա, յատնի նոյն Ժողովոյ քննել ընծայացուաց ուսումնական ու բարոյական վիճակին, և եթէ արդարև արժանի են քահանայութեան, ձեռնադրել և տեղեկագրել : Տ. Տիմոթէոս Սրբազան կուղեւորի առաջիկայ չաբաթ օր :

— Բէօթահիոյ առաջնորդ Դեր. Տ. Գրիգոր վարդապետ Խօլամեան հրաժարեր ու մեկներ է :

— Երուսաղէմայ պատրիարքական փոխանորդ Գերապատիւ Տ. Դէորգ Ծ. վարդապետ Երեցեան՝ Մաբրի Թիւզ նախորդ Պատրիարք Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Հօր բնակարանն երթալով անցեալ կիւրակէ, չնորհակալութիւն մատոյց այն ցաւակցական այցելութեանն համար, զոր ըրաւ Նորին Բարձր Սրբազնութիւնն՝ Տ. Սիմէոն Սրբազանի ցաւալի մահուան վրայ և յատկապէս ցաւակցական դիր ուղղեց Յերուսաղէմ՝ առ Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրն :

— Իւսկիւտարի Սէլամիյէի և Գուրուչէշմէի Թաղական խորհրդոց պաշտօնավարութեան չրջանը լրացած ըլլալով՝ Պատրիարքարանէն նոր ընտրութեանց համար հրահանգ ղրկուեցաւ : Սէլամիյէի Թաղական խորհրդարանին մէջ վաղը ընտրողական ժողով պիտի կազմուի : Երջանաւարտ Թաղական խորհուրդը ի հարկէ պիտի չարունակէն իրենց պաշտօնն մինչև յղումն և վաւերացումն նոր ընտրութեանց, ինչպէս կանոնագրեալ է :

— Պատրիարքարանի կողմանէ՝ պատրիարքական Դիր. փոխանորդն և Բէյլէկեան Տիրան էֆէնտի անցեալ կիւրակէ

— Ո՞ր ուղղությամբ պիտի գնա ձեր հետաքննությունը, պարոն քննիչ։

— Ես ոչ մի ուղղություն չունեմ, պարոն խմբագիր, ես միայն ուզում եմ ճշմարտությունը գտնել։

— Ուրեմն ձեր կարծիքով ո՞վ է մեղավորը։

— Ես ոչ մեկին չեմ մեղադրում, ես միայն ուզում եմ գտնել մեղավորին։

— Ուրեմն ձեր կարծիքով Ս. Վ. Ա. ինքնասպանություն չէ գործել։

— Ես ոչինչ չեմ ասում, ես միայն ուզում եմ գտնել մեղավորին։

— Ի՞նչ եք կարծում, ինչպե՞ս է սպանվել Ս. Վ. Ա.։

— Ես ոչինչ չեմ կարծում, ես միայն ուզում եմ գտնել մեղավորին։

— Ձեր կարծիքով ինչպե՞ս է գտնվել Ս. Վ. Ա. սենյակում

ԼՈՒՐԵՐ ԵՎ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Ցրուած թղթակցութիւններ)

Ընդհանուր վիճակագրութիւն տասնամեայ ժամանակամիջոցի համար։

×× Ընդհանուր վիճակագրութիւն ցոյց կու տայ, որ 1878 թի, կեղծ տարեշրջանի մէջ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներում ծնուել են 81 տղաներ եւ 71 աղջիկներ։ Ընդհանուր թիւը 152 հազար։ Մեռել են 70 հազար։ Ընդհանուր աճումը 82 հազար։ Ամուսնացել են 64 հազար զոյգ։ Ամուսնալուծութիւնների թիւը 7 հազար։ Ամուսնալուծութիւնների թիւը ամենից շատ է Նեւադա նահանգում, ուր 1000 ամուսնացածներից 18 ամուսնալուծութիւն է տեղի ունեցել։ Ամենից քիչ ամուսնալուծութիւն է տեղի ունեցել Հարաւային Կարոլինա նահանգում, ուր 1000 ամուսնացածներից 1 ամուսնալուծութիւն է տեղի ունեցել։ Ամենից շատ ամուսնացածներ կան Միսսիսիպի նահանգում, ուր 1000 ամուսնացածներից 1 ամուսնալուծութիւն է տեղի ունեցել։ Ամենից շատ ամուսնացածներ կան Միսսիսիպի նահանգում, ուր 1000 ամուսնացածներից 1 ամուսնալուծութիւն է տեղի ունեցել։ Ամենից շատ ամուսնացածներ կան Միսսիսիպի նահանգում, ուր 1000 ամուսնացածներից 1 ամուսնալուծութիւն է տեղի ունեցել։

×× Ընտանեկան կեանքի ամենից երկար տեւողութիւն ունեցող ամուսնութիւնը Ամերիկայում կազմել է 75 տարի։ Ամենից կարճ ամուսնութիւնը տեւել է 2 ժամ։ Ամենից ծեր ամուսինը 102 տարեկան է եղել, իսկ ամենից ծեր կինը՝ 100 տարեկան։ Ամենից երիտասարդ ամուսինը 14 տարեկան է եղել, իսկ ամենից երիտասարդ կինը՝ 12 տարեկան։

×× Ամենից շատ ամուսնութիւններ կնքուել են Ամերիկայում 1842 թի, երբ ամուսնացել են 2 միլիոն զոյգ։ Ամենից քիչ ամուսնութիւններ կնքուել են 1862 թի, երբ ամուսնացել են 1 միլիոն 200 հազար զոյգ։

×× Ամենից շատ ամուսնալուծութիւններ տեղի են ունեցել 1867 թի, երբ ամուսնալուծուել են 10 հազար զոյգ։ Ամենից քիչ ամուսնալուծութիւններ տեղի են ունեցել 1842 թի, երբ ամուսնալուծուել են 800 զոյգ

պէտք չկար. ես կաւելի կը յարդարէի սենեակս, ես կը պատրաստէի անկողինս. ամէն տեղ կը շըրջէինք, ամէն տեղ կերթայինք, բայց չէ թէ մանաւանդով կամ հանրակառքով, այլ հետիոտն... չէինք թողուր փարիզի մէկ անկիւնն, ուր գացած չըլլայինք. չեմ յիշեր որ այս վեց տարուան մէջ գոնէ անգամ մը հանրակառք նստած ըլլանք. Համանման կեանք կը վարէին ընկերներս ալ. ամենքս ալ դաղափարակից, բնութենակից էինք. արձանագործ Բարաիֆ, վրացագրիչ Սուտէր, քանդակագործ Բիվալ, խոհարարապետին մատակարարն, պատկերահան Լատէրա, ընկերներս էին:

— Լատէրա՝ Պ. Լատէրա, ես այս անունը տեղ մը լսած եմ, բայց չեմ յիշեր:

Հռչակաւոր պատկերահան Ֆըբէմոյի դէմքն դէղնցաւ. չըրթունքն դողդողալով ըսաւ.

— Դեռ մոռցած չէք՝ որովհետև լրագրաց մէջ կարդացած էք. այո՛, այն ժամանակներն լրագիրք անոր վրայ շատ խօսեցան. անոր վրայ դրուածներն ընթերցողք սարսափահար եղած էին. դեղարուեստից վարժարանի բոլոր մըցանակները չահող, միշտ առաջին հանդիսացող Լատէրա սոսկալի մոլութիւն մ՚ունէր. կը խենդենար ախաճիդի համար. գիշեր ու ցերեկ կը տաբցնէր դլուխն. ի՞նչ օգուտ, ամենքս ալ քիչ մը թեթեւաբարոյ էինք, որովհետև ամուրի կեանք ունէինք, ընտանեաց մէջ չէինք ապրեր և խնամակալութեան մը ներքև չէինք դտնուեր. ամենքս ալ քիչ կամ շատ մոլութիւն մ՚ունէինք. սակայն Լատէրա քան զամենքս կը դերազանցէր. արբեցութեան մոլութիւնն օր ըստ օրէ կաւելցընէր, և ահա այս մոլութեան պատճառաւ կորսյս Հռոմայ պարգևն, որ իւր իրաւունքն էր. չէր կրնար երկու ժամ նստիլ աշխատիլ. վերջապէս այնքան եղաւ որ դողդողացող ձեռներն չկրցան վրձին բռնել. մինչև իսկ կէս ժամ չէր կրնար արթուն ու դգաստ մնալ:

1875ին, երբ մեք ամենքս կարելի եղածին չափ յառաջադիմեցինք մեր արուեստին մէջ, երբ սկսանք անդորը կեանք վարել, և մարդկութեան ճանապարհն բռնելով՝ ինքզինքնիս ժողվել, միայն նա, ափսո՛ս, չուառութեան ու չքաւորութեան մէջ մնացած էր, և ամէնքն